

# BÀI GIẢNG: TRI THỨC NGŨ VĂN: THƯƠNG NHỚ QUÊ HƯƠNG

## CHUYÊN ĐỀ: THƯƠNG NHỚ QUÊ HƯƠNG

### MÔN: NGŨ VĂN

**GIÁO VIÊN: TRẦN HƯƠNG GIANG**

#### MỤC TIÊU

- ✓ Nhận biết và phân tích được nét độc đáo về hình thức của bài thơ thể hiện qua bố cục, kết cấu, ngôn ngữ, biện pháp tu từ.
- ✓ Nhận biết và phân tích được tình cảm, cảm xúc, cảm hứng chủ đạo của người viết thể hiện qua văn bản.
- ✓ Nhận biết và phân tích được chủ đề, tư tưởng, thông điệp mà văn bản muốn gửi đến người đọc thông qua hình thức nghệ thuật của văn bản; phân tích được một số căn cứ để xác định chủ đề.
- ✓ Nêu được những thay đổi trong suy nghĩ, tình cảm, lối sống, cách thưởng thức, đánh giá của cá nhân do văn bản đã học mang lại.
- ✓ 5. Nhận biết được biện pháp tu từ chơi chữ, điệp thanh và điệp vần: đặc điểm và tác dụng.
- ✓ 6. Bước đầu biết làm một bài thơ tám chữ.
- ✓ 7. Viết được đoạn văn ghi lại cảm nghĩ về bài thơ tám chữ.
- ✓ 8. Biết thảo luận về một vấn đề đáng quan tâm trong đời sống phù hợp với lứa tuổi.
- ✓ 9. Thể hiện tình yêu quê hương bằng những hành động thiết thực.

## I. TRI THỨC NGŨ VĂN

### 1 Văn bản văn học

- Là công trình nghệ thuật ngôn từ + kết quả hoạt động sáng tác của cá nhân hoặc tập thể nhà văn + là đơn vị độc lập cơ bản của văn học
- Hình thức: tồn tại dưới dạng truyền miệng, dạng viết với quy mô là một câu, vài dòng đến hàng vạn câu, hàng ngàn trang.
- Cấu trúc: là một hệ thống phức tạp gồm hàng loạt các yếu tố thuộc các bình diện khác nhau của nội dung và hình thức

### 2 Hình thức nghệ thuật của văn bản văn học

- Là cách tổ chức, kết nối mọi yếu tố (bố cục, kết cấu, ngôn ngữ, biện pháp tu từ, vần, nhịp,...) nhằm tạo nên tính chỉnh thể của tác phẩm.
- Hình thức: tổ chức, kết nối, tinh chỉnh thể, sáng tạo.

### 3 Kết cấu của bài thơ

- Là toàn bộ tổ chức chặt chẽ và sinh động các yếu tố về nội dung và hình thức của bài thơ → tạo tính toàn vẹn và thể hiện một cách tốt nhất chủ đề, tư tưởng của tác phẩm.

- Kết cấu của bài thơ được biểu hiện ở mọi phương diện tổ chức của tác phẩm: sự lựa chọn thể thơ; sự sắp xếp các phần, các đoạn thơ theo một trình tự nhất định (bố cục); sự triển khai mạch cảm xúc; sự phối hợp của vần, nhịp, hình ảnh, biện pháp tu từ,...

Mạch cảm xúc của bài thơ	Cảm hứng chủ đạo
Là sự tiếp nối, sự vận động của cảm xúc trong bài thơ	Là trạng thái tình cảm mãnh liệt, thường gắn với tư tưởng và đánh giá nhất định được thể hiện xuyên suốt tác phẩm, tác động đến cảm xúc của người đọc

#### 4 Ngôn ngữ thơ

- Đặc điểm: hàm súc, ngắn gọn, giàu hình ảnh, gợi nhiều hơn tả, giàu nhạc điệu, được tổ chức thành một cấu trúc đặc biệt: có vần, nhịp, thanh điệu, đối,...

- Thế giới nội tâm của nhà thơ: ý nghĩa của từ ngữ + âm thanh, nhịp điệu của từ ngữ. → vừa tăng thêm hàm nghĩa vừa dễ dàng tác động trực tiếp đến cảm xúc của người đọc và khắc sâu trong tâm trí họ.

*Sông Mã xa rồi Tây Tiến ơi!*

*Nhớ về rừng núi, nhớ chơi vơi.*

*Sài Khao sương lấp đoàn quân mỏi,*

*Mường Lát hoa về trong đêm hơi.*

*Dốc lên khúc khuỷu dốc thăm thẳm,*

*Heo hút cồn mây, súng ngửi trời.*

*Ngàn thước lên cao, ngàn thước xuống,*

*Nhà ai Pha Luông mưa xa khơi.*

#### 5 Các biện pháp tu từ: chơi chữ, điệp thanh, điệp vần

- Chơi chữ: sử dụng âm thanh, từ ngữ để tạo ra ý nghĩa bất ngờ, thú vị → tăng sức hấp dẫn cho văn bản

- Điệp thanh: lặp lại thanh điệu (cùng thanh bằng, cùng thanh trắc) → Tạo nhạc tính, tăng tính tạo hình và sức biểu cảm cho văn bản.

- Điệp vần: lặp lại những âm tiết có phần vần giống nhau → tăng sức biểu cảm và nhạc tính cho văn bản.